

SEGONA PART DE LES PENES, TREBALLS,
aficcions y misèries que pasen els que están curts
de habers, y prenen el estat del matrimoni.

PEr lleu adór, mis señores,
pues que yaestic empeñat,
explicaré á sos mercés,
com á llaurador parlant,
la història que prometí
de les penes y els afañs
dels ques casen curts de habers,
y així á rem y á véla va.
Ya pensarién alguns,
que yo mhabria olvidat:
ell dehuen creure so simples
pues vihuen molt engañats,
si no quem pòsen el dit,
y vorán si sé apretar.
Yo tinc una gran memòria,
y machor capacitat:
el meu cap será sens dupte
com el cabet de un chagant;
y un discurs tinc á tan prim,
com á punta de orinal.
El meu mestre era molt dócte,
sabia, que dir no bia:
esgramaba en quansevòl,
ya de lletí, ya en romans;
del animal, tú lo eres,
aixó nos pot ponderar.
Era Teólec y Astrólec,
entenia be el morral:
pues teniat un tan gran mestre,
no habia de ixir lletrat?
Tinc yo les lletres mes gróses
que la O de Sen Chuan;
ya he pasat el Padre nuestro,

y primer la be-a-ba;
el yo pecador, el sé
per tots los dits de les mans;
so graduat en la llòncha,
y burro en totes les parts;
dels durisios y corbelles
sempre la palma he portat:
tots vòlen el meu consell,
vechen si seré estudiant.
Pues cóm vòlen quem olvide,
si so ensuciado tan gran?
Ara va: pues en llicencia,
ningú me estiga parlant,
comence de esta manera:
Colóqui y segona part,
que prometí latre dia,
encara que enguañ pasat.
Efectuat el casorio,
quant no tenen que gastar,
impórta comprar les arres
de esmeraldes y diamants,
ó de atres pedres de preu.
Bóna pedrada en lo cap!
simples que sou boquimólls,
que vachen á escaparrar;
com si foren cósa bona
cósten elles de criar.
Mes torném á lo que estabem:
el señor lí deu comprar
uns desaliños preciosos,
una creu al consonant,
una choya pera el pit,
els brasilets y collar,

6.
les llistes de plata y ór,
els guardapeus de domás,
á lo meñs serán de raso,
átres pera tot portar:
chipó de pélsa ó casaca,
basquiñes de móstra, y gran
mantellina de mil flors,
en una randa de á pam.
Y encara fan mil desdeñs,
y no sho vólen posar,
dient: oy! pues fulaneta
tot de espolí ho estrená;
y les prendes de esmeraldes
han de ser de diamants:
qué tinc de ser yo meñs que ella?
molt bon dót li portarán.
El festechant que confia
del dót que diu será gran,
fa sos enredos y entimes,
per volerla contentar.
Trau les amonestacions,
y les dona á publicar:
convida la parentéla,
se fan les cartes nupcials;
y el dót tot se ve á compóndre
de trenta ó quaranta draps.
El señor fet un vinagre,
se comensa á lamentar
dels que han fet el casament,
que així lhachen engañat.
Pero á tot sólen respóndre
els parents de latra part,
en gran orgull y soberbia
que ells recibixen lengañ;
que si acás volia mula,
per qué no anaba al encant?
y que ha de voler la chica
tan sóls per lo personal.
Quels pareix de la respósta?
tindrán boca en que parlar?

Pero vehuen ques empeño,
y així per fórsa ó de grat,
sen van en busca dels coches,
que á la iglesia han de portar
á la novia y la padrina,
y les gorreres que van.
A cada hu dels cocheros
déu realets li han de dar,
y regalar al masip,
als acólits y escolá,
als pobres bona limosna,
y als chics també á arreplegar.
Qué els pareix á sos mercés?
no hia pera tremolar?
y totes estes canéles,
no han de fer ciri pasqual?
O cóm dia be el vellét!
á fé dia veritat:
casar, casar! y el gobiern?
de ahon la tens de sustentar!
No pót ser sino ques pensen
que en la novia pasarán,
sinse menchar ni vestir,
ó que ha de plóure maná,
y que anirán en cistelles
á plegarlo per los camps;
el maná no es pera bobos,
qui treballa, menchará.
En la boda y tornaboda
tot lo resto han de tirar,
no mostrantse miserables,
ans be molt contens y ufans,
pera que entenga la chent,
ques un home lliberal;
pues asó tot son dinés,
que devades no ho darán.
Ell ha de ferse un vestit,
quan mes no puga de drap,
capót ó capa, y sombrero,
que munteres no usen ya.

Qué gochosos, qué contens
 de que ya hacha arribat
 el dia del desposóri,
 que tant treball li ha costat?
 Pero tontos, hui comensen
 á entraros vostos afañs,
 que el desich de la señora
 os fea ser ignorants.
 Pero deixém pasar dies,
 quells de son ase caurán,
 y vorán ben clarament
 de aquesta vida lo amarc.
 Ara ixen les estafes,
 y calvaris que se fan,
 per una part la botiga
 de continuo atormentant
 per els dinés de la róba;
 el Plater per atra part
 per la creu dor y arracades,
 els bracelets y collar;
 el Sastre que nunca el deixa;
 habrá una aflicció mes gran!
 així á tot hóra linquieten,
 nol deixen viure un instant;
 con que pera satisfacer,
 per precisió han de empenñar
 els vestits y les prendetes,
 ó darles per la mitat.
 Atres pera el desposóri
 sólen vestirse galans,
 y al atre dia siguiant
 no sigualen Pere en draps.
 No vehuen quel vestidet
 era casi tot amprat?
 Ara pues vostés contemplan
 la fam questos pasarán,
 sinse tindre mich diner,
 empenñats dels peus al cap;
 y la bona señoretta
 diu que no vól treballar,

sinse pensar en la creu
 que entre els dos han de portar.
 Ay lo bribó! sólen dir,
 vacha ell el molt vergant
 á fer faena, si vól;
 qué! tinc yo de gobernar?
 mes valia no casarse,
 si habia de treballar.
 Y així fuchen la faena,
 com fuch la rata del gat;
 y estes son les que alababen
 al señor ans de casar,
 queren molt grans faeneres,
 y ara es fan de regalar,
 y vólen ans de llevarse,
 que al llit puchen lalmorsar.
 Si a ó fan les faeneres,
 les poltrónes qué farán?
 Pues si peguen en visites!
 asó nos pòt explicar:
 qué gastos nols acarrega
 chocolate y esponchat!
 Com si pega en desvanida,
 y en voler gales rosar!
 Ya li demana chipó,
 ya diu que vól farfalans,
 quel palmito no val res,
 quel cabells se vól tallar;
 ya diu que la corredora
 uns bracelets li ha portat,
 y quels dona molt baratos,
 que no pérda tan bon llans;
 y atres cosetes quem deixa,
 perque tot nos pòt contar.
 Aném á si es fa preñada:
 el marit pòt perdonar,
 que ella calsa els sarahuells,
 y si replica, rebrá;
 á tot li te de dir amen,
 miren en quin fanc están.

8.
Ya diu que te mal de ventre,
que te ganes de llansar,
quel flato la desconchunta
y la ofega per instant,
que te cubrimen de còr,
que te dolor de costat,
els lloms diu que latormenten,
y que te uns rots tan amares
que pareiyen una fè,
que te un gran dolor de cap,
y está morta de migraña,
que te el ventrell estragat,
y els quixals y les chenives
no la deixen sosegar.
Y en estes y atres escuses
hasta la una se están
en lo llit, donant á entendre
quels ulls no pòt apegar,
ni dormir siquiera un hóra,
y la nit pasa roncant.
A pocs dies la careta
pareix un gran diabías:
y es el motiu, que la cara
la polien els afayts,
les seretes, el color,
lalcánfora y el cascall,
la meleta y el bernís,
blanc de hou y llet virchinal,
y aquell muntó de potingos
que les selleres se fan.
Ya li demana dinés
pera anar aparellant
la bolcada peral chic,
ó chiqueta que ixiará.
El hóme que no pòt mes,
pues se tróba endogalat,
ni dórm, ni mencha en sosiego,
continuament suspirant:
dasí naixen disensions,
riñes, queixes y pesars.

Pero entre estes y atres penes
ya tóca á rebato el part,
de ordinari á micha nit,
en livérn, estánt chelant,
ó tal vegada plovent;
y el pobrét es te de alzar
mich despullat, mich vestit,
y en seguideta sen va
en busca de la comare,
y desde allí á fer tocar
la campana á Sen Martí,
al Carme y á Sen Chuan,
y á la Mercé, que está allí
el gloriós Ramon Nonat.
Si ve á be, ya es mich consuelo;
si no, entra un gasto apart
de Dotor, atra Comare,
Poticari y Ciruchá.
Deixe el gasto del batech
queste nos pòt escusar,
com si carrega de fills
haberlos de sustentar.
Si denit lanchelet plora,
ell el te de pasechar,
y acallarho en gran pacencia,
y ella está la cama en alt.
Moltes nits els sarahuells
per un costat orinats,
y si sóls foren orins,
tot se podria aguantar.
Ara confesen vostés:
tot asó no es veritat?
Pues asó es damunt damunt,
que molt mes ya que contar,
pues pera explicarho tot,
era menester un añ.
Con que així alérta, señores,
pensen be lo que es casar;
y perdonen sos mercés,
que amarguen les veritats.